

Descoberta de Perpinyà

barri per barri

PERPINYÀ
perpinya.com
la catalana

PERPIGNAN
mairie-perpignan.fr
la catalane

Com presentar, si més no suggerir, invitar a descobrir tota l'amplitud i la riquesa patrimonial d'una vila com Perpinyà, vila pont a la cruïlla de les valls, de les aigües, dels monts, capital mil·lenària d'un reialme efímer, ciutat frontera a la identitat complexa i al destí de plaça forta, ciutat de convents i de confraries on la fe s'expressa amb diverses llengües des del romànic fins al barroc, ciutat de comerç, d'indústria, d'artesanía, ciutat d'art i d'història?

La senyalització patrimonial instal·lada el 2013 encarna una tria ampla i oberta. Lluny de reduir el patrimoni a alguns monuments emblemàtics, pretén fer-ne ressaltar tota la diversitat, la riquesa i l'heterogeneïtat. Des de l'edifici singular fins al barri sencer, escomet diferents temes, convoca la història, l'art, l'arquitectura, l'urbanisme... Lluny de jerarquitzar aquest patrimoni eclèctic, permet una apropiació personal i invita a una descoberta amb total llibertat, sense itinerari predefinit.

Precisa i documentada, tanmateix proveeix els elements principals de comprensió, mitjançant no només textos explicatius, sinó també documents diversos, plànols, dibuixos, fotografies antigues o de detalls..., que ens donen detalls eloqüents. D'aquesta manera ens invita a llegir de l'exterior 83 punts notables del patrimoni perpinyanès al grat d'una passejada lliure per la ciutat.

La present llibreta contribueix al viatge al cor d'aquest patrimoni, en reunir barri rere barri aquestes nombroses explicacions aportades per la senyalització. A més de cartografiar els diferents llocs assenyalats in situ amb pupitres, destaca la identitat dels barris i la seva construcció històrica.

Així, la Vila de Perpinyà té el goig de proposar a tothom, perpinyanès d'un dia o de tota la vida, aquesta clau de descoberta del seu ric patrimoni.

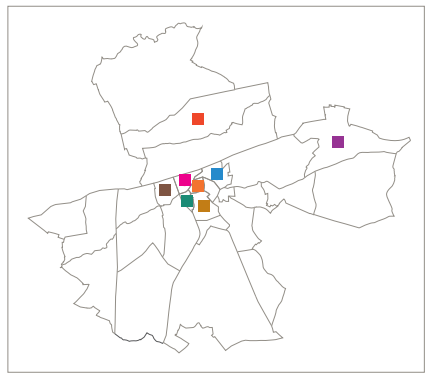
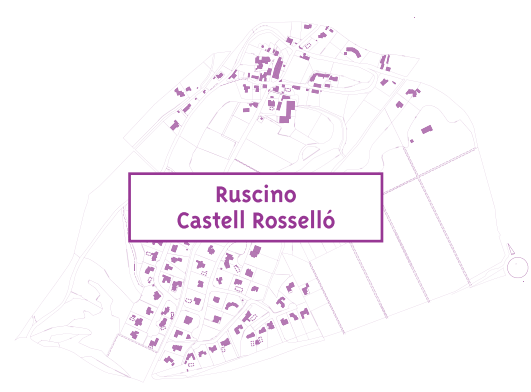
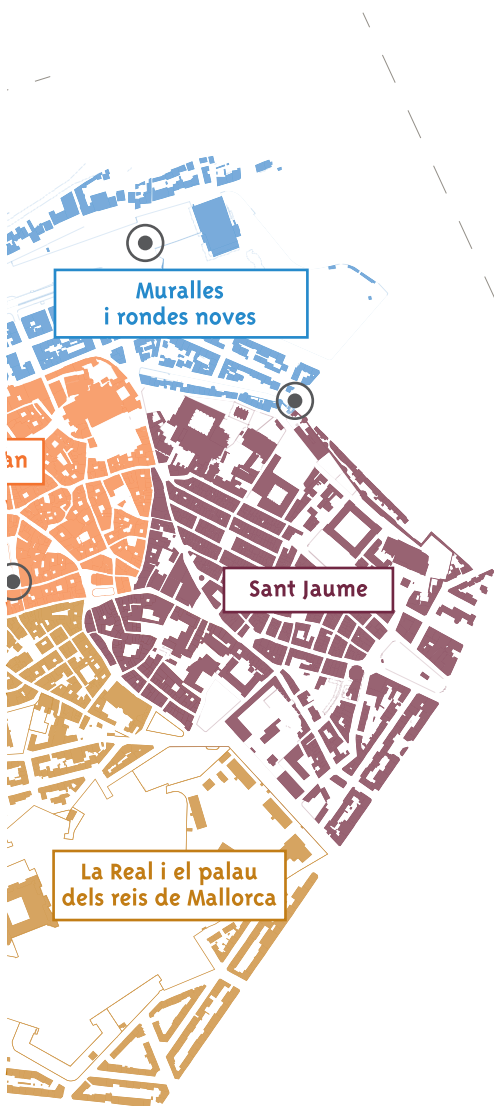
Jean-Marc Pujol, batlle de Perpinyà.

Sumari

Mapa general	p. 4-5
Ruscino – Castell Rosselló	p. 6-7
Sant Joan	p. 8-9
Sant Jaume	p. 10-11
La Real i el palau dels reis de Mallorca	p. 12-13
Sant Mateu	p. 14-15
El barri de l'Estació	p. 16-17
La ciutat nova i les afores	p. 18-19
Muralles i rondes noves	p. 20-21
El Vernet	p. 22-23

Mapa general

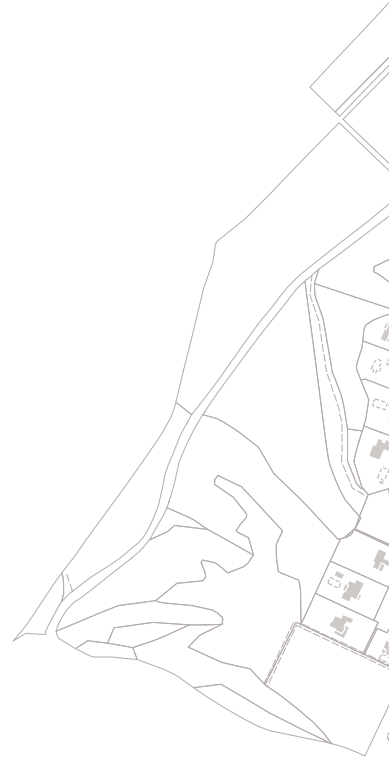

Ruscino – Castell Rosselló

El Rosselló deu el seu nom a l'antic paratge de Ruscino, situat a Castell Rosselló, entre Perpinyà i el mar. Aquest oppidum es distingeix per una durada d'ocupació molt llarga des de la protohistòria fins a l'Edat Mitjana i pel fet que cap ciutat moderna va recobrir-lo ni molestar-ne l'exploració.

L'inesgotable jaciment arqueològic, explorat des de la fi del segle XVIII, i actualment protegit, engloba diversos pujols i un gran altiplà. Avui dia s'ha reconstituït un habitatge de l'edat del Ferro (vers - 600) amb materials peribles. També són visibles els vestigis del fòrum monumental edificat sota August (20 abans de Crist - 5 després de Crist), així com un barri residencial de l'època romana (Ier segle de la nostra era), que van ser gairebé totalment destruïts a la fi de l'Alt Imperi. L'indret va conèixer una revifalla a l'època dels visigots i durant la conquesta musulmana. Després, l'ocupació medieval es va concentrar sobre els pujols veïns. Ha conservat la seva capella romànica (segle XI), al cor del veïnat de Castell Rosselló, i una torre de senyals (segle XIII) que domina tot el nord de la plana.

Sant Joan

Perpinyà apareix en els textos a partir del 927. A finals del segle X, el comte del Rosselló s'hi instal·la. Per a contestar a aquest paper de capital, la ciutat es desenvolupa al voltant del seu nucli primitiu, compost del castell comtal, de l'església Sant Joan el Vell **03** i d'una primera xarxa de carrers **02**. A partir de la fi del segle XIII, s'encaixa en un ample recinte, del qual el Castellet **01** era una de les entrades a partir del segle XIV.

En el decurs de l'Edat Mitjana, aquest cor de la ciutat ha anat concentrant el poder religiós, polític i econòmic. En conserva testimonis imposants tal com el conjunt de la catedral **03** - **06** i la plaça de la Llotja de mar **09** - **12**. Els noms dels carrers recorden també el seu paper comercial **13** i **14**. D'altres atesten de les formes de l'urbanisme medieval **07**. Aquest barri conserva també algunes belles mansions amb pati gran, característiques de l'arquitectura medieval catalana **15**, **20** i **24**. A més a més revela nombroses habitacions i riques mansions del període modern **08**, **16** - **19**, **21**, **22**.

0 Plànol de localització

01 El Castellet

02 El carrer dels Abeuradors

03 L'església Sant Joan el Vell

04 El conjunt catedral

05 La catedral Sant Joan Baptista

06 El Campo Santo

07 L'atzucac del Mas Sant Joan

08 La plaça de la catedral Sant Joan Baptista

09 La plaça de la Llotja

10 La Llotja de Mar

11 L'Ajuntament

12 El palau de la Diputació

13 El carrer de la Barra

14 El carrer dels Marxants

15 La Casa Julià

16 La prefectura

17 El carrer Mailly

18 El palau de Lazermé

19 Carrer de la Campana d'Or
i carrer Queyà

20 Arquitectura medieval

21 La plaça de la República

22 El carrer del Teatre

23 El palau de les Corts

24 La Casa Xanxo

Sant Jaume

Situat sobre un pujol, el Puig, el barri Sant Jaume **06** va ser creat pels reis d'Aragó, potser a partir de la fi del segle XII amb la intenció de desenvolupar-hi la ciutat. Ràpidament proveït d'una església **08**, constitueix una de les tres noves parròquies del segle XIII. De primer acull un hospital de leprosos **07**, abans d'esdevenir el barri jueu, el call **04**. Atreu també els teixidors, amb el trasllat del mercat, els hortolans, que exploten els horts a prop de Sant Jaume i, al segle XIX, els obrers de la fàbrica de paper de fumar JOB **12**.

Aquest barri és molt marcat pels cinc convents que successivament s'hi van instal·lar: Dominicans **02** i **01**, Dames de Sant Salvador **11**, Gran Carme **14**, Mínims **05** i dels Carmes Déchaux. Conserva també empremtes notables de l'ocupació militar: el Polvorí i l'antiga acadèmia **03**, la caserna del Puig **07**.

Plànol de localització

01 La capella del Terç orde de sant Domènec

02 El convent dels Dominicans

03 El Polvorí i l'antiga acadèmia

04 El call

05 El convent dels Mínims

06 El barri Sant Jaume

07 La plaça del Puig

08 L'església Sant Jaume

09 El palau Çagarriga

10 L'antiga universitat

11 El convent de Sant Salvador

12 El carrer Émile Zola

13 El col·legi Jean Moulin

14 El convent del Carme

La Real i el palau dels reis de Mallorca

El barri de La Real, limitat al nord pels carrers dels Agustins i de la Fusteria, s'allarga d'est en oest entre els carrers Gran de la Moneda i Petit de La Real. Es desenvolupa a partir del 1228: llavors, el donatiu de terrenys als Pares de la Mercè, al barri d'en bastit, inicia un període de concessions que segueix fins als anys 1260. L'església **02**, construïda durant el primer terç del segle XIV a l'emplaçament d'un convent dels Pares de la Penitència, completa aquesta nova parròquia dels reis. Carles Quint hi afegeix el convent reial de Santa Clara **03**, construït a càrrec seu del 1548 al 1550.

Aquesta parròquia reial està contigua al palau dels reis de Mallorca **04**, construït del 1274 al 1344 i conservat avui quasi intacte per a testimoniar dels fasts d'aquesta monarquia mallorquina efímera **01**. Una ciutadella imponent **05** fou edificada al seu voltant sota l'ocupació francesa (1463-1493), considerablement remodelada al segle XVI, amb els reis d'Espanya, i modernitzada per Vauban al segle següent. Les obres exteriors construïdes per aquest darrer, així com les muralles del Sud, han desaparegut als voltants dels anys 1930 per a fer lloc a un nou barri **06**.

- 01** La ciutat mallorquina
- 02** L'església de Nostra Senyora de La Real
- 03** El convent de Santa Clara
- 04** El palau dels reis de Mallorca
- 05** La ciutadella
- 06** Les rondes Sud

04
Carrer Jaume I
Palau dels reis de Mallorca

05 06
Carrer Miquel Mucio
Carrer Bondurand

Sant Mateu

El barri de Sant Mateu **02** es desenvolupa a banda i banda de l'antic camí de Mailloles, a partir del 1230. El regent del rei d'Aragó Jaume Ier el Conqueridor hi Cedeix terrenys amb la condició que siguin construïts. Els Templers continuen aquesta urbanització. La trama urbana ortogonal i la regularitat de les parcel·les rectangulars són el testimoni d'una urbanització organitzada i controlada. Multiplica un hàbitat popular amb cases calades per una única façana estreta sobre el carrer.

L'església parroquial, esmentada per primera vegada el 1305, és arrasada/aterrada el 1639 per tal de permetre als espanyols de defensar la Ciutadella. Com que la recerca d'un nou emplaçament resultava difícil en aquesta parròquia densa, serà reconstruïda només el 1671 **01**. El gran convent dels Franciscans **03**, el primer dels ordes mendicants a implantar-se a Perpinyà al segle XIII, investeix molt aviat la part nord del barri. A partir del final del segle XVII, és progressivament ocupat i substituït per un hospital militar. A la mateixa època i molt a prop, els soldats construeixen també un cementiri, àmpliament engrandit al segle XIX **04**.

0 Plànol de localització

01 L'església Sant Mateu

02 El barri Sant Mateu

03 El convent dels Franciscans

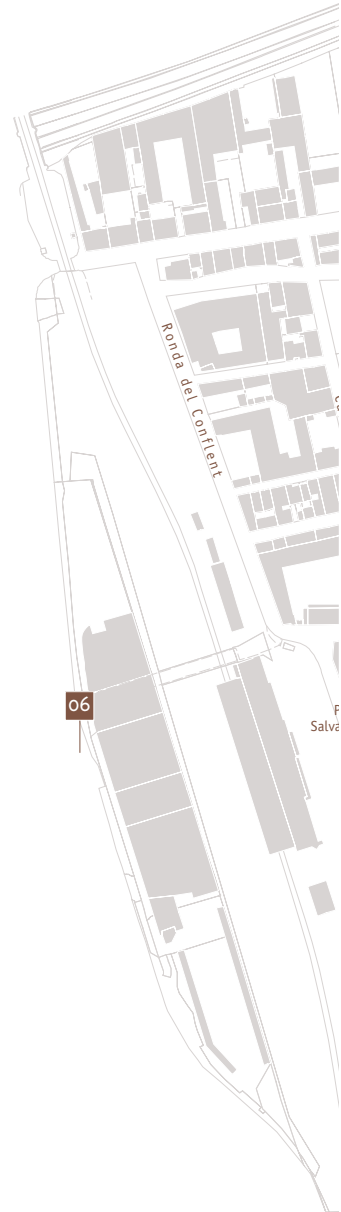
04 El cementiri Sant Martí

El barri de l'Estació

Per raons de seguretat—ja que el talús del ferrocarril podia servir de refugi a eventuais atacants—l'estació (5), 05) abada el 1862, se situa lluny de la ciutat. Per tant una avinguda l'enllaça amb aquesta darrera. Tot i les servituds militars que prohibeixen qualsevol construcció d'obra o de fàbrica 01 un barri es desenvolupa al voltant. La proximitat de l'estació atreu indústries, i per tant, un hàbitat d'obrers, així com rics industrials o negociants, que fan treballar arquitectes de renom, com ara Viggo Dorph-Petersen o Raoul Castan, per a edificar les seves cases 03 i 04, fàbrica 04 o seu social 02.

Aïllat durant molt de temps a l'altra banda de les vies, el barri de Sant Assisclè està al cor d'un gran projecte urbà que s'allarga sobre 35 hectàrees i que hauria de convertir-lo en el barri de la velocitat i de la modernitat, una nova plaça forta per l'àrea metropolitana de Perpinyà. D'ençà del llançament de l'operació el 1994, algunes realitzacions han nascut, com ara l'Hotel d'Agglomeració o el centre del món, un gran complex d'ús múltiples que integra més particularment l'estació TAV 06.

01 El barri de l'Estació

02 Raoul Castan

03 Viggo-Dorph Petersen

04 L'immoble i la fàbrica Bardou

05 L'estació històrica

06 L'estació TAV

01

02

03

04

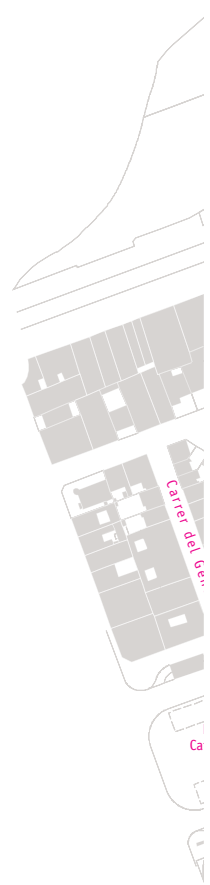
05

La vila nova i el raval

A finals del segle XVII, per a reforçar el punt més vulnerable de la defensa, Vauban fa doblegar les muralles al llarg de la Bassa mitjançant una gran "obra amb cantells", constituïdes de dos baluards enllaçats amb una cortina, que s'estén fins al riu Tet. Però, aquestes fortificacions, que havien de facilitar una extensió urbana, queden inacabades. A mitjans del segle XVIII, el comte de Mailly construeix fins i tot jardins en els baluards. La vila nova deixa d'evolucionar, exposada a les crescudes de la Bassa, aïllada de l'exterior i de la resta de la ciutat **05**.

La seva obertura i el seu desenvolupament començaran només amb les grans obres del Segon Imperi, la creació de dues portes, la destrucció de l'antic baluard que voreja la Bassa, l'habilitació del voral Sud i de la plaça Aragó **04** et **06**. A principi del segle XX, la construcció del primer Palmarium sobre una terrassa que passa per sobre del riu completa aquestes obres. Al mateix moment, la destrucció de la muralla enforteix la funció comercial del barri **01** i **02**, esdevingut connexió entre l'estació i el centre ciutat, i l'obre sobre el vell raval **08**.

Des del 2011, el Teatre de L'Arxipèlag **07** i els comerços que segueixen desenvolupant-se als voltants han donat un nou impuls a aquests barris.

○ Plànol de localització

01 Les Dames de França

02 La plaça Joan Payrà

03 Els vorals de la Bassa, els formosos immobles dels anys 30

04 La plaça Aragó

05 La vila nova

06 Els vorals de la Bassa, el Perpinyà "haussmannien" a la vora de l'aigua

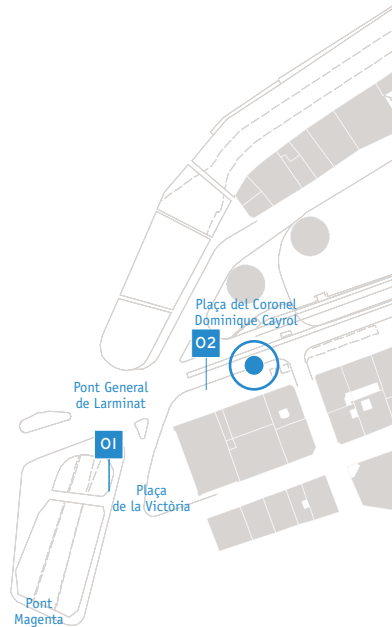
07 El Teatre de L'Arxipèlag

08 El raval

Muralles i rondes noves

Muralles successives, moltes vegades renovades, eixamplades o reduïdes, modernitzades, han tancat la ciutat en fortificacions imponents 01, de les quals només queden avui pocs vestigis 12. Del 1904 al 1906, el promotor Edmond Bartissol s'encarrega, pel compte de la municipalitat, de la destrucció de la muralla Nord. Aquesta pèrdua considerable transforma la ciutat en alliberar terrenys per urbanitzar. Places espaioses enllaçades amb un enfilall de rondes se substitueixen a les antigues portes. Els espais alliberats amplifiquen també les capacitats residencials del centre ciutat i el doten d'equipaments moderns, comercials o culturals. Així permeten als arquitectes del segle XX d'expressar el seu talent 02-05, 07-09, 11, 13-15.

La passejada dels Plàtans, habilitada el 1809 per iniciativa del general Palmarole i convertida en passejada Maillol el 2007, constitueix l'espai verd més antic encara conservat de la ciutat. A partir dels anys 1870, aquest espai recreatiu, l'allarga el parc de les fortificacions, esdevingut Bir Hakeim 16. Des del 1970, l'imposant palau de congressos Georges Pompidou s'alça entre ells 17. La seva construcció ha requerit el desplaçament del monument als morts de la guerra del 1870 a dalt de la ronda Jean Bourrat.

○ Plànol de localització

01 Els muralles de Perpinyà

02 El cinema Castellet

03 Al voltant de la casa Nicolau

04 La casa Vilar

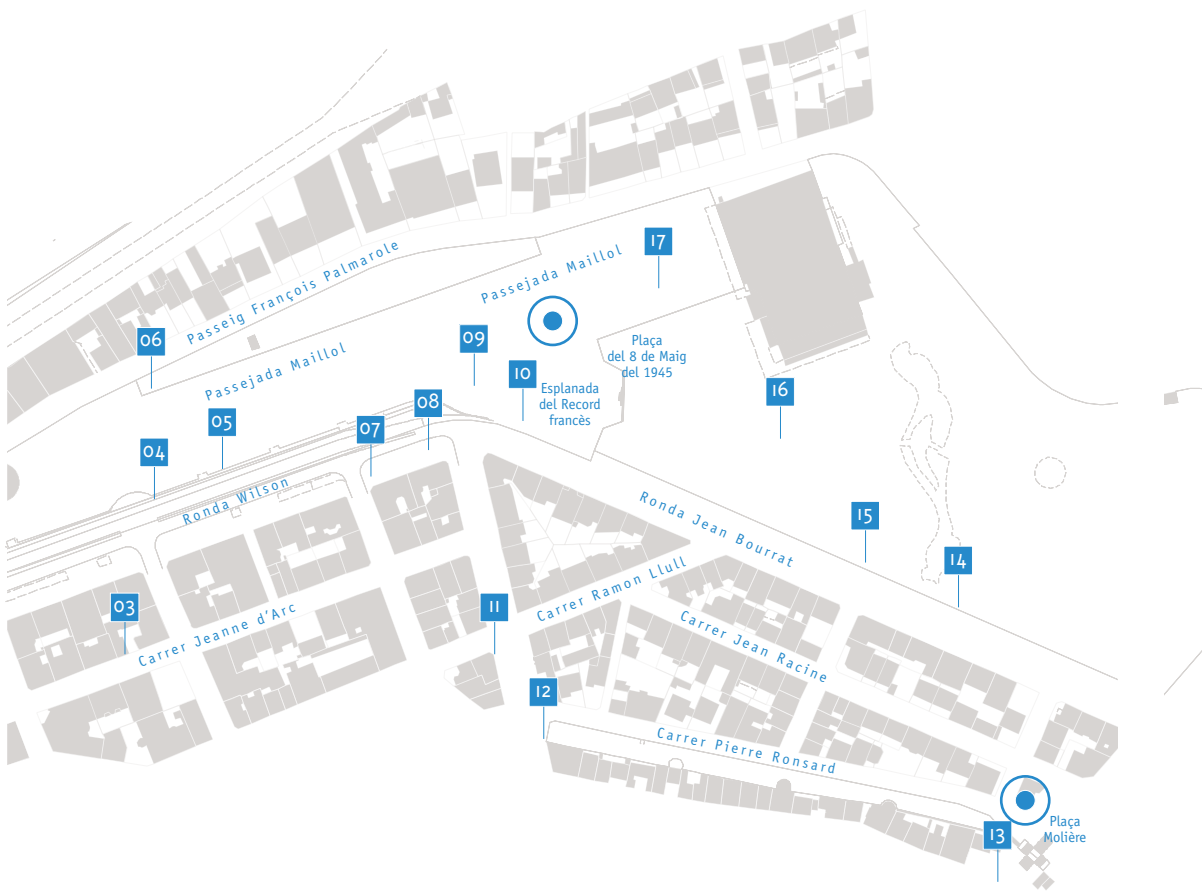
05 Henri Sicart

06 La passejada Maillol

07 Claudius Trénet

08 Eugène Montès

09 La passejada dels arquitectes

10 Monument als morts 1914-1918

11 Édouard Mas-Chancel

12 Els baluards

13 Raoul Castan

14 Férid Muchir

15 Alfred Joffre

16 El jardinet públic Bir Hakeim

17 El palau de congressos
Georges Pompidou

El Vernet

La història d'aquest barri Nord de Perpinyà es remunta al segle IX. S'esmenten des del 899, una vil·la del Vernet i l'església Sant Cristòfol, com a possessions del senyor goth Stephanus i de la seva esposa Anna. Un poble essencialment agrícola es desenvolupa al seu voltant.

El 1195, la construcció d'un pont de pedra sobre el riu Tet l'enllaça amb la ciutat. Al segle XVIII, una calçada, l'actual avinguda del Mariscal Joffre, substitueix el vell camí que hi condueix. Es tracta de la primera carretera moderna realitzada al Rosselló.

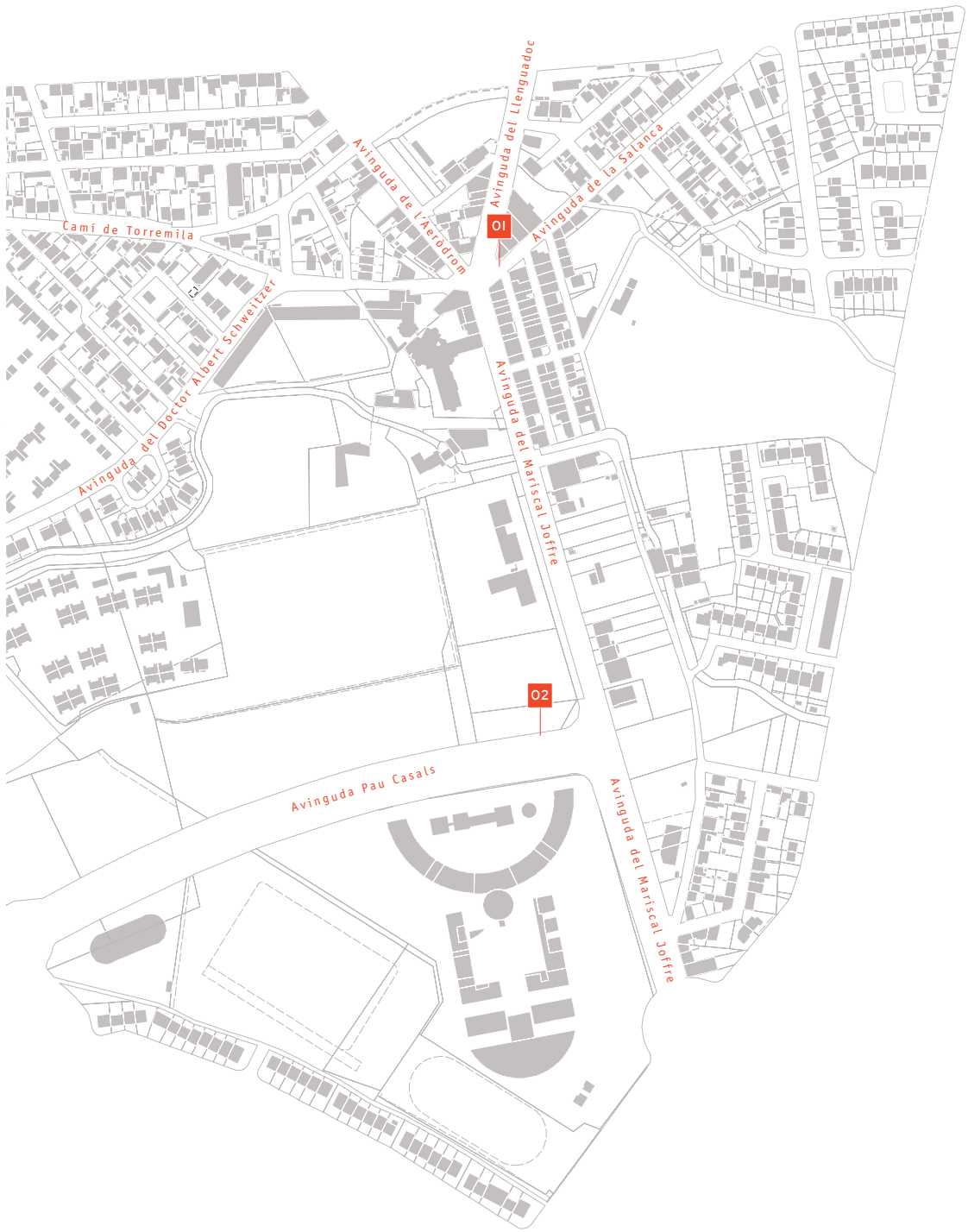
Així, un Baix i un Mitjà Vernet poden desenvolupar-se durant els segles XIX i XX, fins a ajuntar el poble primitiu amb la ciutat. Les Clarisses de Perpinyà s'hi instal·len el 1878, en un nou monestir, Santa Clara, construït a partir del 1874.

Aquest gran barri gaudeix de nombrosos equipaments i serveis: l'hospital Sant Joan de Perpinyà i clíniques; l'estadi Brutus i poliesportius; col·legis i el liceu Aristide Maillol dotat d'una arquitectura postmoderna; l'aeroport... També es caracteritza per la presència de nombrosos allotjaments socials.

01 El Vernet

02 El liceu Aristide Maillol

Casa Xanxo
Casa d'art i d'història

Missió Animació del patrimoni
Perpinyà, Ciutat d'art i d'història
8 carrer de la Mà de Ferro

obert cada dia
excepte el dilluns de les 10 h 30 a les 18 h 00
tel. 04 68 62 38 84
animationdupatrimoine@mairie-perpignan.fr
www.mairie-perpignan.com

Oficina de Turisme categoria I
de la Vila de Perpinyà

El Palmarium
plaça Aragó

obert del dilluns al dissabte de les 9 h 00 a les 18 h 00
i el diumenge de les 10 h 00 a les 13 h 00
tel. 04 68 66 30 30
fax 04 68 66 30 26
contact-office@perpignan.fr
www.perpignantourisme.com